

LBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

ACCIDENTUL

*Prefață, fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop*

EDITURA CARTEX

Coperta: Mădălina Pricop
Tehnoredactor: Ecaterina Pislă

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEBASTIAN, MIHAIL

Accidentul / Mihail Sebastian ; pref., fișă
biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop.

- București : Cartex, 2024
ISBN 978-630-6651-13-9

I. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1

CUPRINS

<i>Viața începe dintr-o întâmplare banală</i> (Lucian Pricop).....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	11
<i>Referințe critice</i>	18
Accidentul.....	27

- Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:
- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
  - Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
  - www.edituracartex.ro
  - e-mail: comenzi@edituracartex.ro
  - O.P. 4, C.P. 184, București

I

Nu-și dădea seama cât timp trecuse. Câteva secunde? Câteva lungi minute?

Nu simțea nimic. Auzea în jurul ei voci, pași, chemări, dar totul surd și cenușiu, ca un fel de pastă sonoră, din care numai uneori se desprindea cu o subită claritate un clopot de tramvai sau un strigăt, pentru ca imediat să reintre în aceeași rumoare stinsă.

„Va să zică un accident“, gândi ea foarte calm, aproape cu indiferență.

Gândul nu-i deștepta nicio alarmă, nicio grabă. Avea foarte vag impresia că trebuie să fie lungită pe jos, lângă trotuar, cu capul în zăpadă, dar nu încercă să facă nicio mișcare.

Îi trecu prin minte o întrebare stupidă, fără sens: „Cât să fie ceasul?“

Se încordă să audă tic-tacul ceasornicului de mână, dar nu-l auzi. „S-o fi spart.“ Pe urmă, într-un efort de atenție, răsfântă parcă în ea însăși, observă că de fapt nu aude nimic din propria ei ființă: nici pulsul, nici inima, nici respirația.

„Am stat, reflectă ea, am stat ca un ceasornic.“ Și i se păru că surâde, dar nu-și simțea buzele, pe care căuta inutil să le contureze undeva în acest lucru familiar și totuși pierdut, care era corpul ei insensibil.

Își aminti atunci brusc momentul căderii, atât de brusc, încât avu impresia că din nou cade, și auzi încă o dată zgomotul scurt, ca de resort spart, pe care-l auzise atunci.

Nu-l reținuse pe moment, dar acum îi revenea cu o precizie absurdă: sunet sec de ligament care se rupe, de arc ce se sparge, și într-adevăr i se păru că undeva, în intimitatea acestui trup pe care nu-l mai simțea, ceva trebuie să se fi rupt din loc.

Încercă să se străbată pe ea însăși, cu o scurtă privire interioară, și să surprindă, ca pe o placă de radiografie, locul exact al ruperii.

Clavicula? Aorta? Rotula?

Pentru fiecare cuvânt, i se părea că trebuie să găsească un răspuns în corpul ei inert, pe care îl asculta din nou silindu-se să-l pătrundă cu auzul, până la cele mai depărtate fibre.

„Hotărât, ceva s-a rupt. Dar ce?“

Vocile creșteau și descreșteau pe stradă, în jurul ei, cu răbufniri zgomotoase și îndepărtări subite. Veneau până la ea, ca prin ceață, aburite.

Deodată o străpuse o senzație ascuțită de frig și în același timp își simți genunchiul drept gol în zăpadă, ca și cum singur din întreg corpul s-ar fi trezit dintr-o profundă anestezie. Ce depărtat, dar ce intens îl simțea! Un moment îl fixă cu gândul și i se păru nespuse de straniu acest unic punct sensibil, desprins din leșin ca o mică insulă vie.

Pe urmă, ca un val de sânge, frigul urcă mai sus de genunchi și se răspândește cu o fină rețea tactilă pe pulpă, chemând la viață noi regiuni de epidermă. Zăpada era pufoasă, mângâietoare și avea o moliciune de așternut rece. Își afundă cu oarecare lene piciorul drept în această zăpadă, și îl simți pe de-a-ntregul gol, cu ciorapul căzut până la gleznă.

În aceeași clipă, avu fulgerător senzația rupturii de adineauri. Gândul, care până acum ezitase, merse de astă dată exact spre mica piesă „anatomică“ ruptă: jartiera. Liberat, resortul ei metalic se imprima sus pe pulpă, ca un mic sigiliu rotund.

„Trebuie să fiu pe jumătate goală“, gândea ea fără alarmă. Ridică abia atunci capul, și în același timp vocile se limpeziră, ca ieșite brusc din ceață.

– Criminali, striga un domn bătrân, răstindu-se, sufocat de violență, la un vatman, care tăcea încurcat. Criminali. Nu vă uitați nici înainte, nici înapoi, dați buzna peste călători, peste dame, peste copii...

Omul de la tramvai încercă să schițeze un gest de explicație.

– Păi dacă dumneaei coboară...

– Ei și ce-i dacă coboară? Adică n-are voie?

– N-are voie, că aici nu e stație... zise altcineva, o voce indiferentă.

De jos, ea încercă să-l vadă pe cel care vorbise, dar nu distinsese în întuneric decât o privire fără curiozitate,

– Sigur că nu e stație... reluă vatmanul, puțin încurajat.

Domnul bătrân indignat nu voia să cedeze.

– Foarte rău că nu e. Să fie. Că de aia plătim noi. Bani știți să ne luați, dar stații nu vă dă mâna să faceți. Criminali, bandiți... V-ați îmbogățit pe punga noastră.

Ea simți un zâmbet care flutura în întuneric și, fără să ridice bine capul pentru a-l primi din față, avu certitudinea că e zâmbetul vocii indiferente de adineauri.

– ... da, bine ne faceți, așa ne trebuie, că suntem proști și nu reacționăm...

Era stupid, desigur, dar își dădu seama că, trântită acolo, în zăpadă, ea nu asculta vocea stridentă a bătrânului indignat, ci urmarea tăcerea depărtată a celuiilalt.

– ... da, domnilor, nu reacționăm. Ia să chemăm noi agentul și să-ți trântim un proces-verbal, mă-nțelegi...

În sfârșit, auzi din nou vocea celuiilalt, aceeași voce puțin surdă, puțin leneșă. Vorbea probabil cu vatmanul.

– Vezi-ți de drum, băiatule. Urcă-te în vagon și dă-i drumul.

– Sigur. Să-și vadă de drum, și pe dumneaei s-o lase aicea, moartă, în zăpadă.

Toate privirile se îndreptară din nou spre ea. În focul discuției fusese uitată, dar acum redeveni personajul principal al scenei.

LIBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

**CUM AM DEVENIT
HULIGAN**

Texte, fapte, oameni

Prefață, fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a copertei: Mădălina Pricop

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEBASTIAN, MIHAIL

Cum am devenit huligan : texte, fapte, oameni /
Mihail Sebastian ; pref., fișă biobibliografică de Lucian
Pricop. - București : Cartex, 2024
ISBN 978-606-9604-92-2

I. Pricop, Lucian (pref.)

821.135.1-32

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

CUPRINS

<i>Vendeta intertextuală</i> (Lucian Pricop)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	15
<i>Referințe critice</i>	22
Cum am devenit huligan	31
Capitol în care e vorba despre niște Insule Hebride	33
Un dosar cu probleme	39
„Primul roman rasist românesc“	46
„Iuda trebuie să sufere“	51
Despre arta de a fi în același timp reacționar și bolșevic	59
„Cuvântul“	67
Nae Ionescu	73
Nae Ionescu și iudaismul	80
O antologie	91
Prefața	97
Ultimul cuvânt	112
ANEXE	114
I	114
II	117
III	119
IV	120
V	123
VI	124
VII	126
VIII	128
IX	130
X	132

CAPITOL ÎN CARE
E VORBA DESPRE NIȘTE
INSULE HEBRIDE

Războiul pe care l-a provocat în cultura bucureșteană apariția cărții mele *De două mii de ani* va mai dura poate multă vreme. La noi, unde lumea obosește repede, aceste cinci luni de discuții și certuri în jurul unei singure cărți formează un ciudat caz de tenacitate. Ostilitățile continuă cu verva și violența din primele zile. Noi pamfletari și ideologi intervin în fiecare săptămână, noi fronturi se deschid mereu. Uneori, conflagrația pare că se potolește, beligeranții par plictisiți, liniștea restabilită. Dar n-au trecut trei zile calme și, pe unde nici cu gândul n-ai gândit, năvălește dintr-odată un nou cruciat, mai dispus decât toți înaintașii săi să facă praf și pulbere câteva perechi de probleme. Atmosfera e dintre cele mai periculoase. Arareori o dezbatere publică a grupat laolaltă atâtea temperamente nervoase, atâția idealști viguroși, atâția vizionari irascibili.

Aveam intenția să aștept potolirea lucrurilor pentru a spune un ultim cuvânt în această crâncenă poveste, de care, cu voie sau fără voie, sunt răspunzător. Aș fi vrut să ascult mai întâi toate vocile ce au de spus sau de țipat ceva, pentru a le răspunde o dată tuturor.

Îmi pare rău, dar ar fi să aștept prea mult. Mi-au trebuit aproape patru ani pentru a scrie această hulită carte. Nu pot pierde alți patru pentru a-i citi comentariile. De altminteri, cred că ce a

fost de spus s-a spus și că, de aici încolo, nu mai e loc decât pentru variații verbale asupra acelorași chestii, vânturate în primele cinci luni cu atâta nobilă pasiune intelectuală. Mai rămân probabil câteva răcnete de pus la punct și nu mă îndoiesc de succesul lor. În esență, însă, problemele (se va vedea ce „esență“ și ce „probleme“) au fost formulate.

Este poate timpul să cobor în mijlocul lor.

Am eu acest drept?

Întrebarea e justă. Un scriitor nu mai are nimic de spus din momentul în care cartea i-a trecut în vitrina primei librării.

Nimic nu mi se pare mai grotesc decât ceea ce se numește un „autor neînțeles“. În materie de critică literară, nu există apel, ci numai așteptare și – dacă e posibil – umor. Cine nu e în stare să citească detașat un pamflet sângeros scris împotriva lui și să suradă citindu-l n-are nici gustul, nici sensul jocului intelectual. În ce mă privește, consider faptul ce se numește vulgar „a nu fi înțeles“ drept o mare bucurie intimă și drept una din cele mai sigure verificări personale.

E bine deci s-o spun din capul locului: nu am de replicat nici un cuvânt criticilor literare aduse ultimului meu roman. Iubesc prea mult exercițiul criticii ca să nu-i respect drepturile. L-am practicat eu însumi și pun prea mare preț pe vehemența lui intelectuală pentru a nu-i primi cu voce bună rigorile. Un critic se definește mai mult prin aversiunile, decât prin adeziunile lui. Personal, țin foarte mult la aversiunile mele critice, pe care le-am formulat totdeauna fără ocol, și sunt fericit să le stimez pe ale celorlalți, chiar când, întâmplător, mi-ar fi incomode¹.

¹ D. Ionel Teodoreanu mi-a trimis odată, în urma unor repetate atacuri împotriva literaturii sale, o carte cu două rânduri emoționante, scrise pe pagina de gardă: „fără dragoste, cu stimă, salutul meu de arme“. Îi cer iertare pentru indiscreție, dar acest „salut de arme“ este unul din cele mai frumoase mesaje pe care le datorez literaturii. Termenul trebuie păstrat. El innobilează meseria de scriitor.

Nu am nimic de răzbunat și nu de aceea scriu aceste pagini. Am însă câteva lucruri de lămurit, lucruri exterioare literaturii și care au fost cu de-a sila implicate în cazul *De două mii de ani*.

Ce am putut face pentru acea carte am făcut: am scris-o. Restul o privește. Să se descurce cum știe.

Orice carte este într-un fel o încercare de a forța necunoscutul, în ce mâini va cădea, ce acorduri va stabili, ce dezacorduri va provoca – nu știi. Există o nesfârșită serie de necunoscute, care îi vor decide destinul. Sunt rezistențe, opacități, accidente, și numai dincolo de ele sperî să găsești anumite întrebări cărora cartea ta le răspunde.

Va ajunge ea până la aceste întrebări? Le va răspunde? Va izbuti ea să grupeze în jurul lor mica și nesigura familie de inteligențe și de inimi pentru care ai crezut că scrii? Poate da, poate nu. Este o chestiune de hazard. Mesajul tău, trimis oarecum în necunoscut, poate ajunge, dar poate și cădea în drum. Sunt multe șanse să-l pierzi. Cine nu știe însă să piardă cu inima împăcată n-are de ce să scrie cărți.

De altminteri, lucrurile se întâmplă la fel și în altă ordine decât în literatură. Viața toată e făcută din galerii prost încrucișate, prin care poți umbla până la moarte fără să întâlnești pe cine trebuie, deși uneori nu vă desparte decât un zid, un pas, o umbră. Ți s-a întâmplat oare să te gândești că pe acest larg pământ se poate afla în chiar această clipă un om care să repete viața ta, așteptările tale, întrebările tale? Nici o singurătate nu are sens fără acest sentiment, fără această nostalgie după cineva, pe care încerci să-l rupi din mulțime, ca să răspundă semnului tău, chemării tale.

O carte este o chemare. Sunt chemări care rămân fără răspuns. Asta e tot.

Spun aceste lucruri pentru a se înțelege că nu fac din cazul *De două mii de ani* o chestiune personală. Cartea aceasta a fost scrisă pentru a fi pierdută, ceea ce a reușit de minune. Nu am nimic să adaug, nimic să retractez. „Așa este jocul“, cum zice versul lui Arghezi – și jocul trebuie lăsat în pace.

LBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

DE DOUĂ MII DE ANI...

Roman

Cu o prefață de NAE IONESCU

Studiu introductiv, fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEBASTIAN, MIHAIL

De două mii de ani... / Mihail Sebastian ; pref. :
Nae Ionescu ; studiu introductiv, fișă biobibliografică
și referințe critice de Lucian Pricop. - București :
Cartex, 2023

ISBN 978-606-9604-78-6

I. Ionescu, Nae (pref.)

II. Pricop, Lucian (ed.)

821.135.1-32

CUPRINS

<i>Prolegomene la o estetică a conflictului.</i>	
<i>Cazul De două mii de ani... (Lucian Pricop)</i>	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	15
<i>Referințe critice</i>	22
<i>Prefață de Nae Ionescu</i>	33
DE DOUĂ MII DE ANI	
Partea întâi	55
Partea a doua	80
Partea a treia.....	138
Partea a patra.....	192
Partea a cincea.....	220
Partea a șasea	239

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

PARTEA ÎNTÂI

I

Cred că nu m-am temut niciodată de oameni sau de lucruri, ci numai de semne și simboluri. Copilăria mea a fost otrăvită de al treilea plop din curtea bisericii Sfântul Petru, misterios, înalt, negru, cu umbra căzând în nopțile de vară prin fereastră, până deasupra patului meu – panglică neagră tăindu-mi în dungă cuvertura –, prezență care mă înfiora, fără să înțeleg, fără să întreb.

Dar am umblat cu capul gol pe străzile deșarte ale orașului ocupat de nemți: pete albe arătau pe cer trecerea avioanelor, bombele cădeau departe sau aproape, aici la doi pași, cu un sunet sec și scurt întâi, pe urmă cu o rezonanță largă de câmp.

Dar am privit netulburat, cu o rece curiozitate de copil, carele cu turci înghețați, trecând în decembrie prin fața porții, și niciodată înaintea acelor piramide de trupuri așezate ca butucii într-o stivă de lemne nu m-a cutremurat prezența morții.

Dar am trecut Dunărea, într-o luntre spartă, în baltă, spre sate lipovenești și mi-am sumecat simplu mânecile cămășii, când mi se părea că fundul putred n-are să mai țină. Și Dumnezeu știe cât de prost înotam.

Nu, nu cred să fi fost vreodată fricos, deși grecii de la grădina mare, care ne aruncau cu pietre când ne prindeau pe acolo, mi-au strigat-o zilnic de când mă știu și deși am crescut în strigătul ăsta, zvârlit din urmă ca un scuipat: jidan fricos.

Știu însă ce e spaima. Asta da. Am fost terorizat până la înțeleștare, până la paralizie, de mici nimicuri pe lângă care toată lumea cealaltă trecea nesimțitoare, dar care în viața mea năvăleau cu mari dimensiuni, cu adânci presimțiri. Degeaba mă apropiam ziua de plopul de peste drum, degeaba îi pipăiam coaja neagră și rupeam cu unghia însângerată așchii din lemnul descoperit printre crăpături. „Nu e decât un plop“, îmi spuneam, rezemat cu spatele de el, ca să-l simt aproape și să nu-l uit. Îl uitam totuși seara, când rămâneam singur în odaie, culcat ca totdeauna la ceasurile zece: din stradă se mai auzeau pași de trecători, voci înăbușite, strigări rare. Pe urmă, liniștea urma cunoscută, după un ritm și cu o gradație pe care o știam. Cu un efort, aș izbuti poate și acum să-mi amintesc cele trei-patru zvâcniri interioare cu care începea noaptea mea, adevărate trepte ce mă coborau fizic în întuneric și în tăcere. Atunci umbra plopului mă regăsea încleștat, cu pumnii strânși, cu ochii deschiși mari, voind să strig și neștiind cum și după cine...

*

Curioasă descoperire ieri la anticar. George Gissing: *La rançon d'Ève*. Volum de pe la 1900, cred. Nici un detaliu despre autor (englez, probabil). Au fost patru ceasuri bune.

După ce am terminat-o, m-am dus pe stradă să iau ziarele de seară. Au fost iar bătaii, la medicină, mai ales, și la noi. N-am fost nici azi. La ce?

*

M-a oprit pe stradă Marcel Winder, ca să-mi spună că iar l-au bătut.

„E a opta“ mi-a spus, fără să precizeze dacă e a opta bătaie sau numai a opta rană. Avea într-adevăr o vânătaie neagră sub ochiul stâng. Era volubil, aproape vesel, oricum superior. Sigur, eu n-am fost vrednic de asta. M-am ferit. Se pare că băieții se

pregătesc pentru 10 decembrie, dar Winder n-a vrut să-mi dea detalii.

– Nu e pentru tine, băiatule. Tu ai preocupări superioare. Și întâmplător, o, numai întâmplător, preocupările tale superioare te opresc să vii cu noi la primejdie. Simplă coincidență.

Winder își pierde vremea. A greșit coarda: n-am asemenea vanități.

*

Dintr-o scrisoare a mamei primită azi:

„... Și, mai ales, nu te duce la facultate. Am citit în jurnal că iar au început bătaile mari, și băiatul șeparului, care a venit acasă, mi-a spus că la voi e mai greu decât oriunde. Lasă pe alții să facă pe grozavii. Tu ascultă pe mama ta, și stai acasă“.

„Lasă pe alții să facă pe grozavii“. Dacă ar ști mama cum sună vorba asta.

*

Asta să fie tot? Am intrat dimineața la cursul de drept roman. Nu mi-a spus nimeni nimic. Am luat febril note, ca să nu fiu obligat să ridic capul deasupra pupitrului meu. Pe la jumătatea cursului, un mototol de hârtie cadă pe bancă, lângă mine. Nu o văd, nu o deschid. Cineva mă strigă tare pe nume, din spate. Nu întorc capul. Vecinul din stânga se uită la mine atent, fără un cuvânt. Nu pot suferi privirea asta fixă și ridic ochii.

– Ieși!

Mi-a spus vorba scurt, tăios. Se ridică de la locul lui, îmi face loc și așteaptă. Simt în jurul meu o tăcere încordată. Nu răsuflă nimeni. Un gest din partea mea și liniștea asta ar plesni...

Nu. Mă strecor din bancă și pășesc nesigur spre ușă între două șiruri de privitori. Totul se petrece cuviincios, ritual. Doar cineva lângă ușă îmi repede pieziș un pumn, care mă lovește numai pe jumătate. Un pumn întârziat, camarade.

LBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

**FRAGMENTE DINTR-UN
CARNET GĂSIT**

* * *

FEMEI

Ediție îngrijită și studiu introductiv de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop

Coperta I: William Morris, model tapet Trellis, 1862

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SEBASTIAN, MIHAIL

Fragmente dintr-un carnet găsit. Femei / Mihail Sebastian;
ed. îngrij. și stud. introd. de Lucian Pricop. - București :
Cartex, 2025
ISBN 978-630-6651-31-3

I. Pricop, Lucian (ed.) (pref.)

821.135.1-31

Cuprins

Nirvanizarea erotică a lumii

(studiu introductiv de Lucian Pricop) / 7

Notă asupra ediției / 15

Fragmente dintr-un carnet găsit / 17

Femei / 53

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

1

... Cum îi povesteam lui M. D. întâmplarea asta, el observă în treacăt:

– Frumoasă experiență!

Atâta a înțeles din tot ce i-am spus. O experiență. Am oroare de termenul ăsta. E bun pentru exercițiile lui de psihologie aplicată. Eu nu pot să trăiesc cu foaia de observație în mână. Să înconjur viața ca un spectator, să o ajustez aici, să o proptesc dincoace, să o aranjez. Între un arbust ce crește barbar și între un grădinar cu foarfece și planuri, simpatia mea de animal merge către cel dintâi, întregă.

Nu am împotriva acestor apucături de psiholog decât facultatea de a uita. Dar o am întregă. *Nu m-a obsedat niciodată amintirea unei femei posedate.* (De altminteri, viața mea se joacă altundeva decât în țarcul amorului.) *Niciodată nu m-a urmărit un cuvânt spus, un surâs sau un spasm.*

Ce să fac eu cu toate aceste frunze moarte, cărora M. D. le spune experiențe? Dacă uneori, atât de rar, împotriva firii mele închise, am avut anume momente de fericire adâncă, a fost tocmai pentru că am știut să le trăiesc așa cum veneau, fără să caut nimic dincoace sau dincolo de ele.

M. D., care e medic, suferă de o deformare profesională. Ia măsuri preventive împotriva vieții, cum le-ar lua împotriva febrei tifoide. Strânge experiențe pe stradă, cum strângea altădată observații la clinică, în vremea în care își lucra teza de doctorat. Nu. Jocul ăsta mă scoate din sărite. Eu nu vreau să previn nimic și nu vreau să corectez nimic. Vântul care bate, îl primesc în față. Să mă pătrundă ca pe un arbore în stepă, să mă lovească după bunul lui plac și

să înceteze când o voi! Cu atât mai bine dacă până la urmă eu am să rămân tot în picioare! Și dacă nu...

Ah! Experiențele acestea amuzante pe care le piepteni, le lustruiești, le simplifici și le așezi pe urmă în memorie ca într-o vitrină! Cine știe? Poate că au să mai servească odată! Ei bine, nu! Dintre toate avarițiile, pe asta o urăsc cel mai tare: să agonisești bucăți de viață pentru mai târziu, pentru bătrânețe, pentru momentele de plictiseală eventuală. Nu sunt eu în stare să fac asemenea economii. Mușc dintr-un măr, atât cât am poftă: pe urmă, când m-am săturat, îl arunc.

2

Cred că am îndurat cu destul stoicism tot felul de umilințe, dar că una singură mi-a fost totuși cruțată. Umiliința de a rata. Ratezi când te abați din drumul pe care vrei să-l urmezi sau când ajungi acolo unde ți se pare că ar trebui să ajungi. Eu însă nu m-am socotit niciodată sortit unui anume drum. Am umblat pe unde întâmplarea m-a purtat, am ajuns acolo unde s-a potrivit să ajung.

Esențialul se petrecea altundeva decât în isprăvile mele vizibile. Ceilalți – prieteni, femei și dușmani – îmi urmăreau viața pe acest cadran din afară, mulțumiți că pot citi în cifre ceva, care nu se citește poate decât în bobi. Și eu râdeam, știind cât de departe mă găsesc de socotelile lor.

... M-am gândit de multe ori la soarta unui cal pur sânge, ajuns din voia întâmplărilor să tragă căruțele primăriei la un ham cu gloabele prăpădite din grajd. E o imagine care nu mă întristează.

LBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

ORAȘUL CU SALCÂMI

Prefață, fișă biobibliografică și referințe critice
de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEBASTIAN, MIHAIL

Orașul cu salcâmi / Mihail Sebastian ; pref., fișă
biobibliografică și referințe critice de Lucian Pricop. -
București : Cartex, 2024
ISBN 978-606-9604-97-7

I. Pricop, Lucian (ed. șt.)

821.135.1-31

CUPRINS

<i>Orașul cu emoții</i> (prefață de Lucian Pricop).....	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	16
<i>Referințe critice</i>	22
<i>Notă asupra ediției</i>	29
Orașul cu salcâmi	31
Partea întâi	33
Partea a II-a	59
Partea a III-a.....	109
Partea a IV-a.....	162

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

ORAȘUL CU EMOȚII

„Adriana, Cecilia, Gelu și Victor se simțeau datori față de un soi de jurământ tăcut. Cunoșteau un mister, erau vinovați de a-l cunoaște, trebuiau să-l ascundă. Amintirea acelei seri îi însemna pe toți patru ca pe tovarășii unei adunări secrete. Fiecare din ei simțea că ceilalți trei au luat ceva din independența lui, că sunt în stăpânirea unui detaliu ce ar putea să redeschidă azi sau mâine, sau mai târziu o poveste sfârșită în silă și înainte de vreme. Știau cu toții că o poartă fusese deschisă și aveau sentimentul că trebuie să pășească dincolo de ea, spre un drum care nu știau unde duce, dar care era prea târziu ca să mai fie ocolit.“ (p. 76)

Sunt câteva rânduri din primul roman scris de Mihail Sebastian, *Orașul cu salcâmi* (1929 - 1931). Așa va scrie, cu același tip de vervă evazionistă, cu aceeași apetență pentru utopic un prozator diagnosticat cu maladiile realismului tradițional de mai toată critica românească interbelică (și nu numai interbelică). Pe Sebastian îl preocupă mai degrabă modalitatea de a disimula apartenența la real, de a evita întâlnirea cu configurații clare și fruste. De aceea, mai comode spiritelor din literatura sa le sunt coordonatele imaginarului... Dar nu orice spirite sunt calificate pentru asemenea experiențe, ci doar cele educate în cultul evaziunii, utopia fiind un spațiu ideal în imaginar. Acest spațiu nu există decât în măsura în care chiar personajele aderă la un meta-joc ficțional.

Orașul cu salcâmi, scris în tinerețe, cu pauze, ezitări, publicat ulterior altor trei volume de proză, este un produs estetic incomplet. Cu toate acestea, sunt aici într-o formă primară toate elementele de construcție romanescă. Evitat de criticii canonici, pentru estetica sa adolescentină, *Orașul cu salcâmi* și-a câștigat cititori, unii fanatici, și a stors lacrimi de emoție multor generații. Ce i-a cucerit pe acești

pasionați de Sebastian? Tocmai spațiul evaziunii imaginat de prozator, până la urmă doar o nișă ascunsă în datele cotidianului, ireperabilă celor din exterior și din interiorul căreia inițiații eludează însăși ideea de apartenență la realitatea obiectivă. Eroii din *Orașul cu salcâmi* se izolează voluntar, aparent claustrofobic și autistic, într-o oază ce cuprinde suma tuturor virtualităților posibile și necesare. Proscriși sau inadaptați, ei își configurează instinctual, niciodată cerebral, o lume autosuficientă.

„În iarna care se înțepenise în târg, întâlnirile acestea în trei, lângă o sobă caldă, continuau la fel, fără întâmplări mari, fără vești din afară. Anotimpul îi despărțea de oraș, de prieteni, de cunoscuți și [ii] aduna acolo la adăpostul zilelor ce treceau totuși.“ (p. 68)

Raportul de forță între real și imaginar, favorabil imaginariului în literatura fantastică, este dezechilibrat de un singur cuvânt: „totuși.“ Regretul manifest înseamnă conștiință prezentă în joc.

„Dar se recunoșteau după tăceri sau priviri, după felul cum își strângeau mâinile sau cum se salutau de departe. Când se întâmpla să fie împreună cu mai multă lume, simțeau limpede, după anume semne cunoscute numai lor, că erau acolo despărțiți de ceilalți ca într-o paranteză și că nevăzute coarde îi leagă și îi izolează.“ (pp. 76-77)

Într-o paranteză de timp se petrece de altfel întreaga acțiune a romanului, iar contactul cu lumea din afara parantezei poate fi traumatizant. Răspunsul este previzibil și din delimitările între viața dinăuntru și cea din afară:

„S-ar fi spus că un cerc despărțitor se strânge în jurul lor. Viața lor de totdeauna rămânea afară, departe. Școală, familie, cărți, întâmplări, toată această mică vâltoare de fiecare zi nu ajungea până la ei decât scăzută, ca de partea cealaltă a unui zid. Nesimțit, legăturile lor cu lumea se desfăceau. Ceea ce se petrece[a] dincolo era indiferent. Totul trecea neaderent, fără urmă, ca un bob de mercur pe o sticlă lustruită. Sâmburele vieții lor rămânea arzător acolo, între ei, la întâlnirile lor. Realitatea era asta. Restul se adâncea într-un somn nepăsător, ca iarna grea din oraș. Nu observase nimeni nimic.“ (p. 92)

Descinderile senzațiilor în spațiul psihologiei personale sunt facilitate de natura (artificială), de arhitectura și designul interior. A nu se înțelege că terenul acesta de germinație este unul construit din elemente decorative. Este butaforie, dar o butaforie turnată grosier, fără atenție la detaliul pictural; de altfel, romanul nici nu ar fi avut nevoie de descrieri pentru a fi credibil, asta pentru că mintea cititorului reconstruiește din senzații vizuale și sunori un perimetru fizic în care să-și desfășoare obsesiile.

„Veneau de afară cu senzații vioaie de iarnă și stradă: aflau în acea odaie culori șterse, o lumină scăzută, o căldură moale de alcov. Era acolo un calm fizic. Se lăsau în voia lui cu un sentiment precis de cufundare. / Zgomotele ulițelor înzăpezite din care veneau se pierdeau învăluite, ireale, așa cum gălgăie apa în urechea înotătorului afund. Erau cele din urmă amintiri dintr-o lume care înceta în pragul odăii lor. Începea o legendă în care credeau și în care fiecare detaliu își avea înțelesul lui. / Nimic nu venea să schimbe această nouă ordine de senzații. / Zilele treceau agale. Cea de azi îi găsea acolo unde cea de ieri îi lăsase. Foile calendarului cădeau una după alta. Minutarele ceasului se învăteau să măsoare un timp care nu era al lor. Ei rămâneau la fericirea lor fixă. Nu mai aveau nimic de aflat, nu mai era nimic să-i surprindă. Erau porniți pentru un timp ce nu mai trebuia să se sfârșească.“ (p. 95)

„Aveau de acolo, din camera aceea așezată la marginea unei aripi de casă, ce ieșea din rând ca să domine restul străzii, impresia de a fi departe de oraș, singuri, cum ar fi fost într-un adăpost de munte, surprinși de o avalanșă care închidea toate drumurile de întoarcere.“ (p. 177)

Spațiul creat pentru izolare și evaziune din realitate nu este însă unul fizic, obiectiv, ci interiorizat și subiectivizat la nivel nu intelectual, ci instinctual. Ceea ce domină în configurarea acestuia este abandonarea în datele unui ritm organic care frizează la rândul său euforii ale excitației instinctelor, ci o somnolență a individului într-o stare embrionară a reacțiilor încetinite, latente, un univers în care întâmplările și evenimentele dinamice sunt excluse. Starea dominantă, care revine obsedant în caracterizarea reacțiilor inițiaților în acest *modus vivendi*, este aceea de lene, înrudită cu ritmul vegetal. Omniprezența lentorii în discursul romanesc nu tulbură ritmul

LBRIS

We know
books

MIHAIL SEBASTIAN

TEATRU

Ediție îngrijită și studiu introductiv de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Concepția grafică a colecției: Mădălina Pricop

Coperta I: Paris, 1939 (fotografie din arhiva personală, L. P.)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SEBASTIAN, MIHAIL

Teatru / Mihail Sebastian ; ed. îngrij. și stud. introd.
de Lucian Pricop. - București : Cartex, 2023
ISBN 978-606-9604-55-7

I. Pricop, Lucian (ed.) (pref.)

821.135.1

Pentru comenzi și informații, vă rugăm să ne contactați la:

- Tel/fax: 021/323.41.30; 021/323.00.76
- Tel: 0745.069.898; 0729.951.763
- www.edituracartex.ro
- e-mail: comenzi@edituracartex.ro
- O.P. 4, C.P. 184, București

Cuprins

Sebastian – dramaturg în serviciul interbelicului
(studiu introductiv de Lucian Pricop) / 7
Notă asupra ediției / 17

Teatru / 19

Jocul de-a vacanța / 21

Steaua fără nume / 117

Insula / 217

Ultima oră / 293

Preambul la
JOCUL DE-A VACANȚA

Scrisă în 1936, piesa *Jocul de-a vacanța* are în jurnalul lui Sebastian un dosar destul de amplu din care am selectat câteva notații avatextuale¹. Nu căutăm așa-zisa descifrare a comediei prin mijlocirea panseurilor diaristice, ci încercăm să oferim un soi de foaie de spectacol, ca pregătire a punerii în scenă pentru a nu-știucâta-oară după cea dintâi reprezentație din 1938 (17 decembrie 1938), la Teatrul Comedia din București. Distribuția de bază „stabilă” de Sică Alexandrescu (directorul de scenă al spectacolului), în ordinea intrării în scenă: Domnul Bogoiu: V. Maximilian; Ștefan Valeriu: G. Vraca; Madame Vintilă: Sandina Stan; Maiorul: C. Hociung; Corina: Leny Caler; Jeff: M. Axente; Agneș: Agnia Bogoslava; Un mecanic: Marcel Anghelescu; Un călător: Mișu Fotino; Nevasta lui: Renée Annie. Decoruri: W. Siegfried.

Vineri, 20 martie 1936

---

¹ Fragmentele sunt preluate din Mihail Sebastian, *Jurnal 1935 – 1944*, text îngrijit de Gabriela Omăt, prefață de Leon Volovici, Editura Humanitas, București, 1996, pp. 47-48, 78, 309.

Voi încerca să scriu piesa de teatru la care mă gândesc de câțeva vreme. Am văzut primul act uluitor de precis (până la replică de precis), astă-seară, în timpul spectacolului de la „Regina Maria“. Cu amintirile mele din vila Wagner, cu oarecare teme reluate din *Renée*, *Marthe*, *Odette*, aș putea face un lucru gingaș. Voi încerca – și, dacă n-aș fi obosit, dacă n-aș avea atâtea lucruri de făcut mâine, cred că aș începe chiar acum, deși e trecut de 1 noaptea, primul act. [...]

Jumătate oră mai târziu

Nu m-am culcat totuși. Voiam să pun pe hârtie, ca să nu le uit, câteva lucruri pe care le gândisem despre piesă. În realitate, m-am trezit făcând scenariul întregii piese. Sunt pur și simplu încântat. Mi se pare o idee excelentă, și de unde acum jumătate ceas nu vedeam decât primul act, acum le-am conturat pe toate trei. Nu știu dacă nu este o aprindere de moment, dar într-adevăr, în momentul ăsta, am impresia de a fi găsit un lucru excelent. Doamne ajută. [...]

Sâmbătă, 21 martie 1936

Azi-dimineață m-am sculat mult mai rezonabil. Cred că într-adevăr schema piesei e bună. Am găsit azi o sumă de noi detalii pentru actul 2. Principalul, deocamdată, este să precizez cât mai detaliat scenariul. Pe urmă voi vedea. Dar am încredere în mine – ceea ce nu mi se întâmplă prea des. [...]

Sâmbătă, 22 august 1936

Mă gândesc la felurile titluri („Vacanță“ e prea șters), „O zi cu soare“, „Jocul de-a vacanța“, „Jocul de-a fericirea“.

Cred că mi-am recâștigat bucuria de a scrie. Un moment (moment care a durat vreo zece zile), mă părăsise. Dacă-mi mențin actuala dispoziție de lucru, atunci rămân la Ghilcoș până termin, adică – dacă e nevoie – și după 1 septembrie. [...]

Miercuri, 19 februarie 1941

Am recitit de curând *Jocul de-a vacanța*. Primele două acte excelente ca mișcare. Actul trei cam „făcut“, literar, *languissant*, prea minor, aproape leșinat. Și totuși încă frumos, deși piesa, ca mișcare dramatică, după actul doi cade. Ezit de a scrie teatru. Mi-ar trebui puțin curaj – și mai ales o mai bună sănătate, ca să mă apuc de lucru.

JOCUL DE-A VACANȚA

Comedie în trei acte

LIBRIS

We know
books

PERSONAJELE

DOMNUL BOGOIU
ȘTEFAN VALERIU
MADAME VINTILĂ
MAIORUL
CORINA
JEFF
AGNEȘ
UN MECANIC
UN CĂLĂTOR
NEVASTA LUI

ACTUL I

Pensiune în munți. Casă izolată în pădure. Scena reprezintă pe planul II un hol-sufragerie, care se continuă pe planul prim cu o terasă. În fund, colțul din dreapta, o scară de lemn în spirală, ce duce la etaj, unde sunt odăile unora din pensionari. Holul se desparte de terasă prin două mari uși laterale de sticlă și printr-un oblon mare cât ambele uși și care se închide de sus în jos. În hol, scaune de nuia albă, un divan, o masă. În genere, lucruri simple, dar de o curățenie extremă. Este un interior pe care l-a mobilat, cu bani puțini, o femeie de gust. Culoare generală, alb și verde-închis. O impresie totală de odihnă, de simplitate. La ridicarea cortinei, marel oblon ce desparte terasa de hol este tras până jos, așa încât holul nici nu se vede. Pe terasă, două șezlonguri deschise, care au fost uitate peste noapte afară. În stânga terasei, bătută în peretele casei (eventual casa poate să fie făcută din bârne, cum se fac vilele la munte), o tablă neagră, tablă de școală, cu burete și cretă. Lângă tablă sunt fixate în perete un barometru și un termometru. Pe tablă se mai poate citi scris-cu creta, scris încă de aseară probabil, dar șters în parte în timpul nopții, din cauza umezelii, următoarele:

„Miercuri 4 august. Presiunea atmosferică: 762 mm. Temperatura: 18 grade. Vânt de la miazănoapte. Nori răzleți dinspre Hașmașul Mare.“

În hol, pe o masă de nuiele, un aparat de radio, cu lămpile demontate. În dreapta, pe o etajeră, un telefon manual, de sistem vechi. Scena rămâne câteva clipe goală. Se aude din culise zgomotul unei vaci, care paște undeva prin apropiere. O sumă de alte mici zgomote casnice, de gospodărie care se deșteaptă; sunet de farfurii și pahare, o găleată de apă ce se varsă, o fereastră ce se deschide etc.... Nu trebuie să se insiste. Câteva sugestii doar – suficient pentru a da impresia de dimineată și de trezire din somn. Cineva trage în sus, dinăuntru, oblonul. Este domnul Bogoiu. După ce a ridicat până sus oblonul, dă de o parte și de alta două uși de sticlă, așa încât acum holul și terasa sunt unul în prelungirea celeilalte.